„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату) на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 7. У Новом Саду у недељу 14. јануара 1890. ГОДИНА XXV.

НОТАБИЛИТЕТСКО ФАРИСЕЈСТВО.

Панчево, на Јован-дан.

Кобни догађај туциндански дочекали су наши вајни нотабилитети испрва са ликовањем, како се смркло „уљманској браћи“, т. ј. Томићу и Димитријевићу, који су „нашег Светислава“ због Уљме онако „ружно оклеветали“. А из круга наших мањих нотабилитета, који обично цвркућу, како главари њихови певају, чули се гласови, како су „скончали главни злотвори кикиндског програма и нашег Светислава.“ Чуло се и то, како ће нотабилитети славити двострук Божић: „обични“ и „ново рождество“ њиног кикиндског наказног програма, ког су „непријатељи“ дотле сарањивали, док себе не саранише. Говорило се и то, да је Туцинданан показао, докле води „крвава политика“...

Тако беше на прву вест о кобном догађају. Но кад жалосни нотабилитети од прве радости мало к себи дођоше, па као „отмени“ људи уочише, да се та њина радост не пристоји, а они брзо окренуше опаклију и почеше да се пренемажу од бола, туге, ужаса итд. Дадоше и звонити, бајаги од жалости. У истини хтели су тиме само да се пред светом праве „лепи“, а уједно да кобни догађај што брже разгласе по вароши и изван ње. Као у свакој прилици, остали су наши нотабилитети и сада доследни своме фарисејству, које је као онај окречен гроб: с поља бео и чист, а изнутра пун трулежа и тешка задаја...

Има тушта примера за фарисејство наших вајних нотабилитета. Јаћу данас само неколико од мањих да споменем.

Зна цео српски народ, како су наши нотабилитети у кикинђанској „Застави“ пре пет година у изјавама и дописима нападали „Српско Коло“, у коме су онда Димитријевић и Томић сложно војевали. Нападали су и народног нам песника Змаја и сваког, ко није био с њима. Још највише су штедили Полита и Вучетића. Осећали су, да су од једне крви. Зна се и то, како се некадањи биберџија Пера, после књижар Каменко, а сад драги кум „нашег Светислава“, приликом првог избора Данијеловог, међу Немцима и Чивутима на заповест кумову као бесомучан дерао, да су и наши нотабилитети од Тисине партаје. Кад је после две године Данијел дошао, да види некад славну „српску челенку“, дочекали су га Боборон и други „присни“ дра Касапиновића, па су од радости и „белајхтовали“. На свечаном банкету било је вазда „присни“, а адвокатски компаниста „нашег Светислава“, др. П. Марјановић отпратио је Данијела у Земун, па се ту с њиме у име Срба владине партаје тако љубезно опростио, да се и Данијел морао заплакати над „српском“ свешћу тог познатог „трумбеташа“ вође овдашњих нотабилитета. Кад је Данијел поново изабран овде, ишла је одавде нарочита депутација на његово добро, и ту је наше нотабилитете заступао др. М. Лакић и још неки. Зна се и то, како је „наш Светислав“ побегао са сабора, кад се са Германом требало повући клипка, па је онда овде разгласио, да се зато вратио из Карловаца, што се са сабором бајаги никако није могло за народ корисно радити. Ми смо онда изабрали г. Н. Павловића и тиме казали „нашем Светиславу“ да не верујемо у ону — лаж. Зна се, како је вајни већ после тога у силу Бога хтео, да се наш нови посланик одрече народа, па кад није у томе успео, пањкао га је преко својих „присних“ толико, док им он мандат није — у лице бацио. Зна се — но ко би за живота могао набројати сва недела нотабилитетских фарисеја.

Казаће ко, да је то било и прошло, и да је сад другаче. Да видимо, како је јако.

Како је било у два пута при избору у црквеној општини? Народ хоће да бира, кога он хоће, а не ког му „наш Светислав“ намеће. Нотабилитети одбијају народ, а „наш Светислав“ довлачи главара полиције у скупштину, да овај каже: како по решкрипту нотабилитети имају право. Краљевски решкрипт тумачи панчевачка полиција! Живила нотабилитетска автономна свест! Народ иште контролу избора, а „наш Светислав“ гура проту и капетана, да због нереда распусти скупштину. Капетан не види неред, па неће. Што он неће, прота мора. После „наш Светислав“ под окриљем полиције пушта „на улазнице“ кога они хоће новом избору“, и ту бирају своје присне — пришипетље. А знатели шта је још онда учинио љубимац наших нотабилитета? Дао је себе преко познатог крадца придика поп-Луке са анвона црквеног прогласити за спаситеља панчевачког. Ево да чујете, како је било. Кад је народ у скупштини црквеној устао против „нашег Светислава“, што овај заклања књижарску клику, коју је пре и сам најжешће осуђивао, онда буде испослан поп-Лука, да у цркви за њиног главара кортешује. Овај жалосни слуга олтара божијег почео је придику са изнашањем врлина Христа Спаситеља, па је одма почео фалити и узносити „оног човека“, којег Панчево, па и цео народ, има све да захвали. Тако говорећи, час је руком показивао, час је главу окретао певници, где је био — „наш Светислав.“ Многи од присутних очекивали су, да ће „наш Светислав“ због овог обешчашћења храма божијег побећи из цркве. Но место тога укипио се он у певници, као пето на неком месту, па је још „цвикером“ мерио присутне побожне Хришћане. Ово је био доказ, да је „наш Светислав“ знао за све, па да је зато и дошао у цркву. То је многе тако згадило, да су из цркве изишли. А жалосни „спаситељ“ још је могао поп-Луки на крају да викне „живео.“ Кажу, да је прота Васа све из олтара слушо, и опет попу-крадцу беседа и „будућем проти“ није било ништа, што је храм божји обешчастио. А и шта би могао наш прота, кад њега и онако не питају много. Нашим нотабилитетима довољна је председничка мантија, као сигуран оклоп за оне иза ње, од славног бившег вође па до чувеног „аувмајстора.“ Та поп-Лука је добро рекао некоме: мантију, брате, на се, па те бране сви, од црквењака, па до патријарка. Кажу, да је због тога и председнички сто заогрнут мантијом! Може и бити, јер то је врло „мудро,“ а нотабилитети су у томе печени. Зато се ваљда и прота Васа са сабора у најодсуднијем часу морао вратити, да мантијом заогрне оне вајне конференције! Ај прото, прото!

Неки ће рећи, да је и то већ прошло. Ајде, нека је тако.

А зар нисте недавно читали, како су и најновији избори у црквеној општини обављени „per entré“ и под окриљем полиције? Оћете ли још бољег доказа за автономну свест наших нотабилитета?

А ево доказа, каква је њина свест у општи.

Право казати, готово јуче обавили се избори за политичну општину. Па и ту се књижарска небраћа по благослову „нашег Светислава“ удружују против српске слободоумне странке. А удружују се са — М. Кранчевићем. А знате ли ко је М. К.? Питајте Полита, па ћете чути, да је тај г. био свакад против — Срба. Онда, кад смо ми по савету народног вође дра Светозара Милетића, тог станца камена свести српске и поштења људског, бирали Полита, онда смо од тог г. и његовог друштва највише патили. Ми смо се онда данноћ пребијали по снегу овдашње велике нијаце кроз неколико дана, жедни и гладни, само да узбијемо тог истог М. К. и његово друштво. Све смо подносили, само да оправдамо веру Милетићеву у нас, да очувамо светао образ граничарски, да Словенству и свету покажемо, да Граничар и на уставном пољу као и на бојном уме бој бити и у бој истрајати, па или славно победити, или јуначки пасти. И камо среће, да смо онда живи у земљу пропали, па да нисмо дочекали ову срамоту, да својим очима гледамо како се нотабилитетске невере удружују против нас са оном дружином, од које смо вазда били гоњени, и која је и данас онака иста. И гле бруке над брукама: жалосни „Браник“ отвара врата своје куће, да се у њу кришом увуче та ненародна компанија, па да кроз „Браник“ ликује, што нас је у црквеној и политичној општини „победила!“ Па се још истичу имена истог М. Кр. и Н. Јов., брата бившега биберџије Каменка, заступника „нашег Светислава“ код тог избора. А хваљена „српска“ свест људи око „Браника“ а у првом реду Полита ни да се макла на ово! Да је она погрда и по сто пута учињена благословом „нашег Светислава“, зар би смели ти људи допустити, да се у „Бр-у“ на нашу и Политову прошлост — јавно пљуне? Зар је српској свести „Браниковаца“ један М. Кр. претежнији од целог српског и слободоумног грађанства нашег, просто зато, што ми нећемо да знамо за нотабилитете, од „нашег Светислава“ па преко поп-Луке све до Саве и Гиге и до оних на крају репа: Каменка и Паје?

И ето бруке! Ти исти нотабилитетски назадњаци полетише чопором, као гаврани, да пофале слободоумног М. Д—ћа, сад, кад је — мртав! Ако је та туга намењена противнику, познато је шта вреде ти „отмени“ и „солидни“ одисаји на — противникову гробу. То је сушто фарисејство. А ако сузе нису крокодилске, ако је туга искрена, не сведочи ли то, да наши назадњаци жале за — својтом? Овако или онако, за народ, није добро никако. А како је вероватније? Чујте па судите!

Кад је „Браниковцима“ код вас а нашим нотабилитетима овде догорело до ноктију, почели се они једно другом примицати, па би се брзо били и слизали да није било — Уљме. „Бр.“ је грцао, а нашим вајним нотабилитетима требао је лист, да нас пред светом опадају. Зато су они хтели „Бр.“ материјално помоћи. Само су тражили, да се у „Бранику“ опозове Уљма, и тако да се даде сатисфакција „нашем Светиславу.“ Д—ћ као да није хтео на се повући, што је „нашем Светиславу“ због Уљме за зарђалу челенку задео. Ово смо закључивали отуд, што се онда проносиле оде вести, како Полит и Вучетић вивкају наше нотабилитете, па да ће и Д—ћ све опозвати, али они неће за то бајаги ни да чују. Тако су из сујете, да себи дигну реп, наши нотабилитети одали и „тајну“

ЛИСТАК.

СВЕ У ДРЖАВНИМ РУКАМА.

Друштвено питање једва је једном решено — на жалост само у једном роману, којега се радња догађа тек у 2000. години. Истина, и у том добу и надаље имаде телесних болова и душевних јада, то неизмењиво наследство људско — али много, скоро све што вас данас тишти и боли, свега тога у том веку више нема. Нема више народносних трвења, нема мржње због расе или сталежа, јер су људи постали права браћа; нема бриге за сутрашњи дан, јер сваки дан доноси задовољства; нема више никакве провалије међу високим и ниским, богатим и сиротим, никакве зависти, никаква незадовољства, никаквих преступа из себичности, него вечан мир, вечна радост, рај на земљи — то је оно што је Американац Едвард Белами у свом друштвено-политичком роману „Све у државним рукама“ изложио и обећао свима онима, који верују у будућност, коју је он насликао, и који хоће да тим веровањем срећни буду. — Напослетку, за што се баш и не би могла замислити така будућност? Та књига Американчева није књига пустих сањарија, већ прави државни роман, т. ј. роман о држави, која не постоји, али би могла постојати. Писац ју је написао на основу могућности. То је грађевина, којој су све пукотине добро запушене и утврђене, и сваки део потпуно одговара другом — и кад се човек поред свег чуда о том необичном производу маште човечје озбиљно запита, да ли би то и у истини могло постојати, мора на крају одговорити: А зашто да не?

Да свој систем, коме би Едвард Белами хтео да упути људско друштво, што очигледнијим учини, он му је дао одећу приповетке, и као главни јунак исте ступа пред читаоца млад Американац, по имену Јулијан Вест. Опис му је кратак: Тридесет година стар, пријатне спољашности, образован, живи од својих рентиа пати од неспавања. Ово последње савлађује помоћу магнетизма. Кад хоће да се испава, он довове лекара, који га помоћу магнетизмау најдубљи сан успава. Његов слуга, верни Пенац Савјер, пробуди га кад треба. Та ствар баш није тако безопасна, јер ако нема довоље опрезности, онда може тај магнетични сан да пређе у укоченост и да се заврши — смрт. Али Јулијан Вест не зна тако да се друкчије помогне. Станује у мирној и сировитој кући у пустом предграђу, па је под њом дао саградити спаваћу собу за себе, у коју није могао продрети никакав глас са горњег света; али и у том подруму, у коме је било мирно као у гробу, ни ту није могао да заспи без помоћи магнетизерове.

Било је то 30. маја, 1887. Јулијан је био на вечери код своје заручнице, лепе и бисте Едите Бартлетове, па је ова тога отишао њи и успавао се на познат већ начин, наложивши Пренцу, кад да га пробуди. А кад друго јутро освануло, о чуда! Виде да је сасвим на неком другом месту. Околица му беше непозната, нашао се међу сасвим страним, ма иначе и љубазним људима. Узалуд је викао верног слугу, заман је тражио позната пријатељска лица или какав му драго познати предмет — све што га је дотле окруживало, све што је сачињавало његову кућу и завичај му, све то као да је бура преко ноћ одувала некамо.

А нашао се био у кући неког лечника, дра Ленте-а, који га неговаше таком брижљивошћу и таком тачношћу, као што је то обичај код најинтересантнијих медицинских случајева Међутим, и није могло бити интересантнијег случаја од овог, што се случио са нашим дуго спавалом. Др. Ленте, радећи у свом врту, нашао на трагове неког згаришта, и откопавајући нашао и на отвор, који је водио у једну подземну одају, и ту се нађе једна за чудо добро очувана лешина младог неког човека. Међутим је ли то баш лешина била? Можда се живот у телу томе није угасио, него је само начинио подужу паузу? Та ствар није била скроз и скроз немогућа, па зашто се не би покушало, да се тај живот опет у тело поврати? И збиља, покушаји веома лепо успеше! У привидно мртво тело враћаше се мало по мало живот, оно се поче мицати и — Јулијан Вест се пробуди. — Тада се бележила 2000-та година. Спавао је давно сто тринајест година.

Млади се човек ухвати обема рукама за главу. Било му је, као да ће му глава пући и да ће га безумље обузети. Али кад се од првог ужаса опоравио, морао је хтео — не хтео гледати, да се са тим новим столећем, у које се тако изненада укотрљао упозна и за нужду и спријатељи. Одмах на првом кораку нађе на такове ствари, од којих се страшно забезекнуо. Пре свега је дознао, да је овај нови век „корен свега зла“ — новац — избацио и уништио. Било је истина још и сад неке својине, али од ње не имађаше човек скоро никакве праве користи. Оно што се пре „капиталом“ звало, то је све прешло држави у руке, подржављени беху рад и производња, подржављена радост у животу и наслада у вештинама — „све подржављено.“ Јулијан Вест се опомиње, да је већ једном чуо тај израз; исти је израз морао већ у другој половини деветнајстог века постојати. Данас пак, у години 2000., добила је правна реч садржину и значај. Данас све постоји кроз државу и ништа без ње. Њој је прва дужност, да својим држављанима добро чини, да срећу и благостање међу све подједнако подели, а то може само онда бити, кад сви имају и подједнаке дужности. У години 2000. морао је свако радити, као што је пре морао ићи у војску.

Обичније послове, мању помагачку службу и личну службу отправљаху раднички рекрути за време трогодишње службе своје. „Тек после овог времена, за које су својима претпостављенима на расположењу за сваку врсту рада — тек онда могу специјалан позив изабрати. Од те три године најстрожијег запта нико не може

и бабе бајалице, које су на њој кувале. Но „Бр.“ је и после жмиркао на „солидне (и богате) нотабилитете“, а сигурно да су и бајалице око Д—ћа бајале због Уљме. Јер кад се Герману смркло, чуло се овде, да се поновили преговори ради савеза. У каквој цељи се тај савез ковао, сведочи, да се онда говорило, како ће „Бр.“ и (народни) бечкеречки и (неверни) кикиндски програм и велику политику до бољих времена — бацити под купус, а Д—ћ да ће прекинути сасвим са „Заст.“ и са Т—ћем. То је ваљда требала бити сатисфакција „нашем Светиславу“. По ту цену као да је избијала материјална потпора „Бр—у.“ Да ове вести нису биле неосноване доказује, што су наши нотабилитети онда свуда ревносно наметали претплату — на „Браник.“

Шта се у тој красној дружби особито у прошлој години кувало, види се и отуд, што се јесенас, кад се поп крадец придика вратио са „лустрајза“ из Новог Сада, оде проносили гласови, како се „Заставаши“ неће дуго керебечити, па да ће се и „Стармаломе“ метнути локот на уста. Ми смо овде то узимали као голо разметање, но кад смо после видили, како се наши жалосни нотабилитети увлаче у „Бр.“, па отуд цел. слоб. нар. странку овде опадају, почели смо се злу домишљати. А кад је после дошао споразумни насртај на „Стармалог“ од Јојкића, који је јунак према „рацима“, а кад су избори, он бежи овамо у госте, онда смо видили, да се одиста нешто зло кува. А кад је изишла злогласна брошира „Прва реч пред сабор“, онда смо били сасвим на чисто, на што се иде. Та вајна брошира, која је Томића и нашу странку опадала, Полита, Вучетића и Димитријевића као „праве Милетићевце“ у звезде ковала, а „нашег Светислава“ и М. Д—ћа због Уљме извињавала, да за све то у „Бр—у“ буде препоручена — растуривана је од овдашњих нотабилитета врло ревносно. Као писац помињао се неки жалосни професор Браниклија. Кад се несрећа десила, сад се опет проносе вести, како се не зна, ко је писао броширу, а чује се и то, да је писац чак Ђурковић из Беча. О брошири се сада мало чује, баш као да она неке почиње јако да жуљи. То хоће нешто рећи.

Сад није тешко оценити праву вредност нотабилитетског великодушја и њине туге. Ето зашто су наши вајни нотабилитети прво ликовали, па онда фарисејски језиком и очима превртали, да после у своме црном јату опет плачу од — радости, као што је било на њиној забави. А није им ни замерити — као нотабилитетима. С Д—ћем нестало је за њих и саме сенке сметње за слизавање са Политом и Вучетићем. Од ових се немају рашта уступчавати, јер су у свему — сасвим једнаки. А солидност њихова у раду за народ је сјајна као — сирочадски дукати.

Ај честита наша старино Милетићу! Како се горко ти и ми с тобом преварисмо, што некад поверовасмо оним жалосним синовима, који после тебе и с тобом и нас изневерише, да нам се данас злотвори ругају. Али не клони! Народ је здрав, а ту је млађе коло, које ће народу верне старије синове помоћи, да одрже народ на правом путу. Нека се Полит и Вучетић још са сто „наших Светислава“ слижу, твоју мисо оборити неће, нити ће је на нотабилитетски калуп набити, јер народ није слеп, он види оне, што раде — о невери . . .

Милетићевац.

Писмо из Србије.

Ниш, 11. јануара.

Општинска автономија у Србији.

После сјајне победе народа српског у Србији, када је краљ Милан принуђен био да Србији да нов устав, славио је народ многе своје победе, које једино може захвалити свом јуначком држању и одважној борби против свега, што се окомило било на народ наш у Србији. Народ наш држећи се данашње владе, која је прави израз народа у Србији, пошао је и даље, те је многе корисне реформе закона, у духу новог устава, делом већ донео на скупштини, а делом ће их још донети, док се сада скоро опет настави скупштински рад.

Једно од важних установа, које је ова последња ванредна народна скупштина донела, јесте закон о општинској автономији.

Нема човека из народа у целој Србији, који вам се не би знао јадати на ону стару бирократску систему, када су турску силу тако рећи одмах заменили чиновници, па је Србија била подељена на господу, бирократе и народ, који је морао само служити ту господу.

И сам нови устав, био би мртво слово, кад се не би у духу тога новог устава донели закони, па је ова ванредна народна скупштина то и предузела.

Може се рећи, да је борба за општинску самоуправу почела од оног тренутка, када се увела бирократска система у Србији, коју доцније напредњаци још већма погоршаше, јер су људе проблематичног поштења понамештали за чиновнике.

Брзо је увидео народ, да поједини чиновници употребише општинску неслободу за своје себичне цели, народ је грцао од глобљења, а чиновници су се богатили. И кад се доцније појавила нова омладина, свесни, одушевљени млади људи, на челу им покојни Светозар Марковић и Адам Богосављевић, који су увидели штетност тог тако рећи привилегисаног сталежа и повели борбу против те покварене бирократије, народ се придружио тој свесној омладини, па је борећи се и могао славити своју победу.

Изгледаше, као да су поједине општине пашалуци, а поједини власници паше, а не да су општине за то установљене, да чувају и заступају интересе свију грађана без разлике сталежа, — јер општинске самоуправе не беше, а општинама управљаху полицајци.

И ако је народна свест победила и општине добише бар нешто од свога права, да саме руководе своје послове; либерали већ пре 14 година збрисаше општинске законе, да би се што дуже могли одржати крутом полицајском управом на влади.

После те либералске ујдурме полицајна власт притисла беше још већма општинску самоуправу, а закони, који су за тим донашани, теретили су све већма општине. Полицајна власт постављала је често људе најгорег владања за општинске чиновнике, и тако су се поједине владине приспипетље, председници а и остали чиновници богатили на штету целе општине, често чисто општинским новцем.

Народ српски у Србији очекивао је и још једино се уздао у радикалну странку, да ће она, кад на управу земље дође, вратити општинама слободу њину, да саме собом управљају, а и радикална странка, како се организовала, ставила је у свој програм, да ће се борити и за општинску самоуправу.

Радикали су дошли на владу и ми их видимо, како поред осталих важних, по земљу и народ наш корисних реформа, донесоше на скупштини и закон о потпуној општинској автономији.

И сада наступа нова ера за развитак грађанских слобода у Србији; сада ће српски грађани све своје општинске послове сами расправљати и сада ће ту главно мерило бити самосталност општинска, интерес свију грађана, а не господство полицајско и интерес појединих људи. Полицајска власт све већма опада, јер ће окружни одбори, које ће опет општине саме бирати, расправљати све спорове, које се у општини десе и општинских ствари тичу.

Док су се пређашње владе, либерална и напредњачко-чича Николина трудиле, да се разним ујдурмама што дуже одрже, па стешњавали слободу општинску и кочили точак сваком развитку и напретку општина, тиме дакле сметали напретку српскога народа, сада ће се новим законом општине мирно развијати, уважати за себе таке новине, које ће се клонити на корист народа.

Окружни одбори, које ће поједине општине бирати, уживаће потпуно поверење народа; они ће најбоље знати, што је недостајало појединим општинама и шта је сметало развитку општина, па ће нужне припреме учинити, да се развитком општина развије и народно благостање.

НЕКА ДЕЛА ГОВОРЕ!

За што „Браник“ таји праве узроке догађају на новосадској жељезничкој станици? — За што не сме да изнесе ток целог догађаја на јавност? — За што не сме да штампа писмо које је сам оглашио?

* * *

Од г. Јована Пандуровића, трговца у Шиклошу, добили смо овај допис:

У 2. броју „Браника“ од ове год. читам међу изјавама сажаљења ово: „Шиклуш (ур. „Бр.“) Ах Боже! Шта уради крвник. Бог му судио! С болном душом оплакујемо диву нашу, нашу обрану и наш понос, Бог му дао у рају насеље. Ј. Пандуровић.“

Дочим овде више Ј. Пандуровића осим мене нема, а пошто ја то нити сам брзојавно нити писмено писао, а таково што писати ни помислио нисам, из узрока, што је моје убеђење у погледу тог жалосног догађаја са свим противно у мнимоме сажаљењу израженом смислу, ја позивам уредништво „Браника“, да мене из редова оних Срба брише, који сажаљевају човека, који је својим немуским поступањем тај жалосни догађај и изазвао.

Ал кад су ме та превелика господа и без моје жеље и воље у ту ствар увукли, хоћу да кажем, како ја мислим о тој ствари.

Ја, као прави хришћанин, као ожењен и отац, не могу никако придевати врлине ономе, ко такове имао није; јер да је Миша Димитријевић друкчији био, не би, као интелигентан човек и журналиста, прешао са свога премца, коме не мога баш ништа учинити, преко породична прага и потрзао тако деликатне ствари, као што је то у истини он чинио. А само се дивити мора човек покварености данашњега света онда, кад види, да и свештеници и проте у своме непромишљеноме заносу заборављају се, те узимају у обрану нападача и нарушача породичне светиње, и то на онако ванредно гадан начин, као што је то Миша чинио, у место да га осуде и на тај начин посведоче, да венчање њихово није — комедија.

Да је Миша био човек, не би онако страсно нападао, не би допустио, да се и једна длака на глави повреди његовоме обожаваноме пријатељу Милетићу, а камо ли да он сам дигне руку онако јадно и гадно, те — славећи оца јавно — из потаје убија његово дете.

Зар коме упропастити брачну срећу и убијати поштење код тих великана није убијство?

Толико имадох рећи од своје стране. Можда не би потрзао пера, да ме нису изазвали. Овако ето им, па нек знају.

* * *

Из Панчева нам пишу:

Кад нам је стигла прва вест о катастрофи на новосадској жељезничкој станици, били смо њоме врло непријатно дирнути. Великим нестрпљењем очекивасмо „Заставу“, која ће нам о том несрећном случају поближе извешће донети. „Браник“ је као што се зна, одма у првом броју почео да изврће ствар и избегавао је намерно истину. „Застава“ је донела опширно цео догађај; изнела је све на среду, а на читаоцима је сад да изреку свој суд: Је ли морало бити? Ко-год је пратио она силна, гадна и ниска подметања од стране „Браника“ против уредника „Заставе“ Јаше Томића, сваком том биће још живо у памети све оно, шта су и чега су се ти људи лаћали само да пред народом морално убију Јашу Томића. Потучени на свима линијама у нашем јавном животу са њиховог превртљивог држања, ударише ти наши вајни и жалосни „ауторитети“ да са лажјом и клеветом дођу до њихове жељене цели. Зар је то наопако морална страна тих изанђалих „великана“? Зар таки људи да буду вође једноме народу? Зар ти људи не знају, да народ српски и дан данас после пет стотина година куне и проклиње Вуха Бранковића са свога издајничког и клеветничког дела, које учини у најстрашнијем часу? Зар ти људи не виде шта су учинили? Не виде ли они да су њиховим црним и клеветничким делом помутили тако рећи последње дано најдражем и правом љубимцу и пријатељу васколиког народа српског? Зар ти људи не знају, да је највећи грех рушити брачну везу? Кад би хтели руку на срце метути и по правди говорити, све би морали то признати. Ал то признање би онда било грозно по њих. Онда би морао по свом унутрашњем нагону и најповереније човек од тих људи окренути главу и јавно их презрети.

Нека сваки по истинитим фактима пресуђује, па нек отворено каже да ли је Јаша Томић по схваћану „нотабилитетском“ прост убица? „Нотабилитети“ имају чудан појам о човечјој части. Читали сте, да су и одавде неки кондолирали, па не само да су изјавили своје саучешће, него су чак и проклињали и анатемисали Јашу Томића као обичног убицу од занета. А то има и свог разлога. Па шта мислите каквог? Чујте! Овде има као што ће вам познато бити, неколико „нотабилитетских“ приспипетља, који су лично мрзили и мрзе Јашу Томића, што их је овај у свакој прилици по глави тукао кад су хтели главе да дигну и да шире назадњач-

---

бити ослобођен.“ После тога може сваки по вољи да бира, чим ће даље у животу да се занима: воља му уметности или занатом, умним или телесним радом. „Равноправна подела дужности на све“ хоће, дакле, то да рекне, да је сваки поједини дужан, да према својој личној наклоности и способности допринесе свој део у раду. Држава при том остаје генерални подузимач у свима стварима, једини произвођач, једина, која даје посла. Читаву индустрију поделила је на десет великих одељака и сваки се грађанин морао пријавити за један од тих. Ко н. пр. хоће да буде лечник, техничар, списатељ, уметник на позорници тај буде ослобођен од опште службе. Само ваља да докаже свој дар, своју способност за то. Тако на пример сваку књигу штампа и распрода сама држава, пошто је већ пре тога ударена цена, у којој се разумева и онај додатак, који ће ићи аутору у корист. Укупан се добитак урачуна у његову корист, и он онда дотле буде ослобођен од државних послова, докле тај доходак може да га издржава.

Иначе се између даровитог и недаровитог неправи никаква разлика. Зар је то његова заслуга или његова кривица, ако се неко роди као геније или као обичан човек? Нека сваки уради, колико више и боље може, па је сваки једнако привредио, има дакле и једнака права на леп живот.

Држава, као главни произвођач, надгледа и подмирује све потребе — производи све на најлакши и на најјефтинији начин, нема никакве конкуренције, никад не шпекулира, не мора да одгонета, колико ће производње требати за прву понуду (Angebot) и доцније потраживање (Nachfrage) — на те две сфинге модерног трговачког живота — јер вазда зна, шта се и колико се од ње потражује, предаје све непосредно самом потрошачу, може са свим да буде без посредничке трговине, не боји се „рингова“, не допушта, да се диже цена у корист појединаца и имаде толико моћи у рукама, да само једном једитом речи умири не само сваку оскудицу, него може у толикој мери да задовољи и вишим животним радостима, да људи међу собом живе, ни најмање не завидећи један другом на лепом уживању, јер га сваки може и сам са мало рада стећи. Посла у једном или другом облику даје држава свакоме, за сваки учињени посао, добије се „бон“ и према томе „бону“ може човек из државног стоваришта добити што жели и требује.

Новац и новчанеознаке су постале излишне, без икакве вредности. Може неко имати „седам кула гроша и дуката,“ али шта му помаже? Новца нема, јер нема трговине — нема дакле, никаквих банки ни мењачница; нема новца, па нема ни грамзивости ни ципилука, нема шкомрачења, нема отимачине ни крађе; нема новца — па свуда благостање, може се рећи: богатство на све стране. — Сиромах Јулијан Вест! Тамо у подземној одаји, у којој је читаво столеће преспавао, стоји и сада пун сандучак злата. Али је то све сада празан дим — и ништа више. Сад ко је рад да живи — мора радити. Али е он не мора много за то да брине, др. Лентеје му већ показати, којим путем ваља да пође. И збиља се брзо нађе Јулијану занимање. Где би се нашао бољи доцент за историју IXX. века, него што је он, који је и сам живео у том лудачком веку, у ком је новац царовао, а ратња и свађа раздирали свет, у том капиталистичком веку, који је патио од ових зала наопаког поретка друштвепог. И Јулијан Вест није много ни јадиковао, што му је мамон изгубио ову вредност, јер сва уживања, која је њим могао некад прибавити, хете му данас сама од себе. Два три часа раде, па му је у најлепшој руској дворани постављен обилат сто; најбоља позоришта, најдивнији музеји отворени му; свака угодност, сав раскош финог и пожудног властољупца пружа му се.

Та, држава живи много јефтиније него пре: не треба јој војске, нема скоро никаквих судија и великих чета званичника; што је пре милијарде гутало, то је данас излишно, а у место тога може држава да подиже заводе, који служе општем добру, задовољству, окрепи и забави. Занност и уметност још никад не процветаше тако дивно, никад није имао душевни живот народи тако силна полета, као у 2000-тој години. Никад школе нису тако добре биле као сад. На стотину канала разлива се образовање међу људе; сваки има права, да буде образован човек и да око себе има образовану околину. Чак су и нерођени узети у обзир: они имају права, да имају образоване родитеље. — И да су техничка оруђа за живот и читава механика за свакидњи живот у свом савршенству до невероватности достигли — не треба ни спомињати. Ваља само притиснути једно дугме, па да слушаш оперу, концерат, придику у први. Читава кућа пуна је таких чудесних дугмади, која изгледају, да су везали, далеко са близу, и уклонили простор и време. У дворанама за концерте свира се дању ноћу, јер имаде болесних или бесаних људи, који за час могу зажелити, да слушају свирку. Ваља само да притисну извесно дугме, па да — и не мичући се са кревета — слушају симфонију, какво коло, сонату на оргуљама, или шта већ који изабере из програма, који се дневно разашиље по кућама. — И Јулијан Вест изгледа, да се на тај начин излечио од неспавања.

У осталом баш се није могао лако навикнути — што је сасма лако појмити — на ово ново време и нови свет. На срећу му помаже у том ћерчица његовог избавитеља. И она се звала Едита, као и невеста му из деветнајстог века, па је изишло, да је она била праунука оне Едите Бартлетове, с којом се он растао једног пролетњег вечера, године 1887., да одмах за тим на тужан начин — изгоре. То јест, мислило се, да је при пожару његове куће и он изгорео, јер је сиромах Савјер страдао, магретизер још оног вечера за увек отпутовао, а нико други није знао ништа о Јулијановом спавањем подруму. Неко особито душевно стање снађе га, кад је за све то чуо. Он је искрено волео своју Едиту, али је од то доба прошло преко стотину година, и пред њим стајаше дру-

ки кикиндски програм. Ту им је дакле кварио и мрсио прне рачуне њухове. Дакле ту лежи. Изјаве те не може ни један непристрастан човек узети као праве и искрене осећаје саучешћа. Ти кондоленти нису ни познавали Мишу Димитријевића и Јашу Томића; а још мање су познавали рад једног и другог. Та њима је рад обојице била девета брига. Верујте нам, ви господо кондоленти, да ми више тај несрећни случај сажаљевамо него ви. Ми имамо разлога да дубоко сажаљевамо тај случај. А ви? Виште чули и примили речи оних људи, којима је млого стало до тога, да их „Браник" прими под своје окриље. А ко су ти људи и какви су поборници за српску народну ствар? — то зна данас сво Српство. На тој слави нећемо „Бранику" да завидимо. На част му то.

Могу вам јавити, да овде данас свет са свим друкче суди о целој тој ствари. Млоги грађани, који из почетка нису знали на чему су и како да суде о том, сад, пошто им је све познато, имају друго мишљење и не осуђују Јашу Томића као „простог убицу," него виде у њему човека, који је бранио част своју и част свога дома.

Један из народа.

* * *

Из Перлеза имамо ову изјаву:

Ја, као стари непоколебиви народњак и члан целокупне српске народне слободоумне странке и ватрени присталица нове радикалне омладине, изјављујем, да ћу и на даље исти остати.

Господи либералима око „Браника" довикујем, да су се пред народом, још о кикиндској конференцији, а сада при овом несрећном случају за навек извиграли. Никад они не радише племенито, већ увек смутљиво; дотакнуше се бечкеречког програма, а сада светиње брачног и породичног живота. Зашто се бар један либералац не заустави, па да се сети и поштеди старога врлога борца нашег др. Светозара Милетића. Па бар сад да кажу коју у хатар истине и правде већ о тој ствари ником поникоше и само кукају, проклињући Јашу Томића; са истином на среду господо, око „Браника"!

Изјављујем уједно и ово, да сам избацио из своје куће слику др. Полита Десанчића, коју сам пре кикиндске конференције, кад сам био као члан депутације у Новом Саду год. 1881. 24. маја у спомен од њега добио. Исту слику сам поштовао до кикиндске конференције, и као светињу у моме дому, у оквиру, испод св. Ђурђа држао. Десно старога нам борца др. Светозара Милетића, а с леве др. Полита-Десанчића. После кикиндске конференције извадим слику др. Полита и оставим је на страну. Сад је више никако не требам у своме дому.

Ђока Пиперски, ципелар.

* * *

У Шиклошу 9. јануара 1890.

Као давнашњи предбројник „Заставе" нашао сам за добро да вам из нашег места јавим мњење о несретном догађају у Новом Саду.

Ми шиклушки Срби, који смо удаљени од нашег милог Српства, те стојимо као нека стража уз гроб деспоте Стефана Штиљановића, пратимо ипак са тога гроба српским срцем све догађаје, који се у крилу српског народа догађају. После несрећне катастрофе читали смо „Заставу", читали смо и „Браник." Сваки беспристрастан Србин мора осудити слабост људи око „Браника" што су тако далеко терали, те не хтедоше више ни огњишта туђа поштовати, само да постигну цел своју. Но ето на што је исшло. Без таквих „вођа" могао је народ увек бити, па може и даље без њих постојати. Они нека сами себи препишу своју срамоту. Тако народ овде мисли.

Јован Николић.

* * *

Из Сенте нам је стигла ова изјава: „Последњи број „Браника" доноси једну „најновију" лажну вест; да је одбор овд. читаонице решио; да се лист „Застава" искључи. Ово је пресна лаж! Овде нико незна о томе ништа. Но ево укратко шта је у ствари: После познатог догађаја на новосадском колодвору, неколицина овдашњих „матадора" — без ичијег знања — врате „Заставу", што је млогим члановима противно. Томе има већ више од две недеље дана. У погледу те ствари још се до данас није сазвао одбор, а камоли да је каква закључка донео. А „Браник" већ доноси вест, да је заиста избачена. Што се овде ни не сања, то већ „Браник" зна у Новом Саду! Заиста чудновато!! Питамо дакле читалачки свет, није ли то гадно, тако заваравати свет?! Али шта је стало „Бранику" њему је главна цел да победи, ма каквим оруђем и начином. Но љуто се вара; јер треба да зна, да народ је и данданас непоколебив и поштује старог великана Милетића, и његову странку".

* * *

У знак мишљења народног у илочкој околини о тој ствари, добисмо ово неколико редака:

Нови Сад је на далеко чувен са својих пиљарица, а сада ето постаде још чувенији са својих докторских пиљарица са цилиндерима и рукавицама. Окомише се свим својим силама да упропасте Јашу Томића свога политичког противника. За ту су борбу употребили све и сва не би ли га како год оборили, но све бадава. Па кад им све њихове сплетке не помогоше, дај онда да баце семе раздора у породицу му, да га заваде са својом женом, да му жену срамоте пред целим светом.

Је ли то поштено?

Је ли то оружје против политичког противника? Па зар да нам то буду вође, то наши прваци? Заиста срамота! Српски народ неће никада ове пиљарице својим вођама признати, јер их се гнуша.

Јаша је учинио, што није требао учинити, али он није крив, он је тако чинити морао, то му је налагала супружанска дужност.

Ми Јашу искрено жалимо, а проклињемо смутљивце око „Браника", који га убијцом учинише.

Зар се та господа не стиде сами од себе; дичити се и поносити се именом Милетићевим, а овамо његову јединицу ћерку на најгаднији начин нападати и срамотити. Зар је то Милетић од њих заслужио?

Срамота заиста! §. Б.

Политички преглед.

Немачки државни сабор. У немачком државном сабору расправља се сада закон против социјалиста. Министар Херфурт брани владин предлог и говори за мало опсадно стање као и за то да се не одреди време докле закон да важи. Само закон на неизвесно време може бити од користи. Позива све странке да се сложе у борби против немачке социјалне демократије. Бул је изјавио, да је за владин предлог, само је против претеривања странаца. Хелдорф (конзервативац) вели, да ће гласати за предлог, али би волео, кад би §. о протеривању изостао. Виндхорст говори против предлога. Кад би се закону одредило време и кад не би било протеривања, он би био за предлог. При гласању одбачен је параграф о протеривању. Параграф, по коме овај закон на неизвесно време важи, усвојен је. Ствар је у томе. Ако се и при трећем читању не усвоји и параграф о протеривању, онда отпада владин предлог сасвим и закон против социјалиста престаће важити. Но онда лако може бити, да ће због тога и до распуста сабора доћи.

Светосавске беседе.

Српска школска омладина у Карловцу, приређује у славу свога покровитеља св. Саве на дан 14. (26.) јануара 1890. Беседу са игранком, у просторијама „Народне читаонице. Чист приход намењен је сиромашним ђацима у Карловцу.

Српско-словенска школа у Турн-Северину, прослављаће и ове као и прошле године свога свеца и просветитеља светога Саву на дан 14. јануара ове год. у своме локалу: Strada Libertate, бр. 16. Програм за тај дан овакав је: 1. „Кратко богослужење". 2. „Сечење колача". 3. „Говор професора школе". 4. „Ускликнимо", певају ученице и ученици. 5. „Декламовање и певање" и других патриотских и народних песама и декламација. 6. „Послуживање кољивом" и другим понудама, донешеним за тај дан од патриота и пријатеља народне све наше установе.

Српско вел.-бечкеречко занатлијско добротворно певачко друштво, приређује у недељу на дан „светог Саве" 14. о. м. у корист своје благајнице, у варошкој позоришној дворани први пут: „Низ бисера", жалосна игра у две радње, са певањем написао Холтај, превео С. Д. К. управља г. Јов. И. Поповић.

Српска православна основна школа у Сарајеву приређује уз добровољно суделовање овдашњег српског певачког друштва „Слоге" на дан св. Саве 14. (26.) јануара 1890. у дворани овдашње позоришне зграде беседу с игранком. Чист приход намијењем је фонду сиромашних ученика српске православне сарајевске школе. Распоред је овај: 1 „Ускликнимо с љубави" од К. Станковића; пева мешовити лик певачког друштва „Слоге". 2. „Поздравни говор", говори г. Мита Клицин. 3. „Гусле моје од јавора сува", пева по народној мелодији г. Коста Травањ уз брујање мушког збора". 4. „Смрт св. Саве" од М. Шимића; декламује Зорка Симићева, ученица IV. разреда српске школе. 5. „Падајте браћо" од Г. Хавласа; пева мушки лик певачког друштва „Слоге". 6. „Мијат арамбаша" народна песма; уз гусле пева г. Ристо Максимовић. 7. „Завичај," двопев од Мендлсона; певају г. г. Коста Травањ и Стево Калуђерчић. 8. „Звони каријеви" од Ферстера; пева мешовити лик певачког друштва „Слоге". 9. „Свекрва", шаљива игра у једној радњи од Мите Калића, представљају дилетанти.

„Српско певачко друштво" у Шиду приређује на св. Саву дана 14. (26.) јануара 1890. у просторијама велике гостионе шидске у корист певачког друштва беседу са игранком. Распоред је овај: 1. Поздрав. 2. „Св. Савска песма", сложио друштв. коровођа Н. Ј. 3. Декламација. 4. „Сунце зађе", од Крајцера, квартет, мешовит. 5. „Бродар", од Дирнера, пева мушки збор. 6. Декламација. 7. „За дом", од Зајца, пева мушки збор. 8. „Спомињање", од Миљана, квартет женски. 9. Декламација. 10. „Чекање" од Димитријевића, квартет мушки. 11. „Коло" од Хавласа.

Вести из места и са стране.

Како Црногорац брани част своје жене. Пишу нам из Сомбора: „Хоћу да вам испричам причу једну, коју сам још пре 12 година чуо од брата Петра Јелачића-бумбара одавде из Сомбора, коме је сада око 50 година. Пера је ево жив, и коме је по вољи — особито од браће Сомбораца нека га потражи (станује у предграђу Селенчи код малог гробља) па ће му он испричати оно, што је и мени још пре 12 година причао, па и сад радо сваком приповеда, и што ми је, као и брат Пери остало на души. „Био сам — приповеда Пера — као војник трансфериран у Далмацију. Био сам у Сињету и у Дубровнику, па ћу доћи и у Котор, где постављен будем на границу између Црне Горе и аустријског Котора, којим су путем Црногорци своју робу носили у Котор на пазар. Једног дана придођоше више Црногораца. Напред су ишле њихове жене носећи робу, а људи издаље за њима. Финанци зауставе жене да виде шта носе. Свака показа свој пртљаг. Један ненавидан финанц угледа лепу младу Црногорку; рече јој да она није показала сву робу, него мора имати — ко бајаги — још. И кад му ова рече да нема ништа више, он се острви и маши се недра Црногорке. Она цикну, замане руком и пљесну по очима безобразна финанца тако, да је посрнуо; и кад себи дође, хтеде кидисати на њу. У том стигоше Црногорци и кад увређени муж чу шта пашче хтеде, на мах плану, смрче му се, истрже хаџар, завитла га и напаснику части женине једним ударом одруби главу. Трупина паде на једну а глава на другу страну. Трупина скаче као у заклана петла, а у отсеченој глави блебеће језик. Ми се сви скаменисмо. Ију! Господе Боже! никад то заборавити нећу! Црногорац који то учини, скиде капу, прекрсти се и повика нама јаким гласом: „Ко је поглавар ваше постаје?" И кад му овај приступи, предаде му он мирно свој крвав хаџар и рече: „Водите ме вашем суду." Црногорца одведосмо у Котор и како сам разабрати могао, на брзо је био пуштен у своју милу Црну Гору." — То је та прича, брата Пере, који је као очевидац приповеда."

Књижарска несавесност. Један пријатељ одавде пише нам: „Случајно ми дође до руку календар „Банаћанин" за год. 1890. У том календару овако су наведени српски прквени великодостојници и то у опсегу српске митрополије-патријаршије:" Митрополија карловачка смрћу Германа Анђелића упражњена је; администратор патријаршије је Василијан Петровић, владика бачки. — Владике: Њ. Е. Арсеније Стојковић, будимски. Владичанство пакрачко упражњено је смрћу Никанора Грујића. Теофан Живковић, горњо-карловачки. Василијан Петровић, бачки. Ђорђе Бранковић, темишварски. — Архимандрити: Корнелије Живковић, ходошки; Иларијон Руварац, гргетешки. Нектарије Димитријевић, месићки. Мирон Николић, ораховачки. Дамаскин Бранковић, беочински. — Владичанство вршачко упражњено је смрћу Емилијана Кенђелца." Дакле: Нектарије Димитријевић још архимандрит месићски, Дамаскин Бранковић беочински. Зар ту није очигледна књижарска несавесност? Нектарије Димитријевић је већ од неколико година вршачки владика, а Д. Бранковић има већ година — дана како је умрьо. Па онда: Мирон Николић је већ изабран и потврђен само не посвећен владика пакрачки. Овај је календар издање српске књижаре и штампарије браће М. Поповића у Новоме Саду. Питам ја ту књижару, је ли то савесност, кад се такве ствари, које треба да су сваком Србину познате, уносе у један календар лажно. Нисам могао доћи до других сличних календара, које је издала ова књижара, али биће да и у тим календарима исто тако стоји, као и у овом. Жалост, бога ми жалост!" (Ми нисмо могли да верујемо што нам наш пријатељ пише, али пошто смо се уверили црно на бело, да наш пријатељ има право, велимо и ми, да је то заиста крајња бесавесност од једне књижаре. — Прим. Уред.)

Инфлуенца у Чалми. Пишу нам из Чалме: Болест, инфлуенца, доспела је и у наше село и бесни у највећој мери. У свакој кући скоро лежи по један или више болесника. Лекара немамо, него ако нам треба морамо га доносити чак из Митровице или Ердевика, а то стаје 10 фор. Сиротиња не може дати толики новац, те се болест забатаљује и сва више развија, те стога и има доста смртних случајева. Тако је на Богојављење умрьо наш честити и општељубљени благајник Иван Бензан. Није лежао ни пет дана и умре. Све становништво овога места жали за покојником, јер он је био један од оних ретких чиновника, који је сиромашку увек на руци, који је гледао где год је могао да му помогне, да му олакша сносити државне терете. Заиста је заслужио, да му се као честитом Србину у јавности рекне: Вечна му памет. —а.

О грофу Л. Н. Толстоју. Као што је познато, живи највећи руски романописац на свом имању у Јасној пољани, где оре и копа као какав мужик, али уз то у најновије време и пише, а понајвише се бави филозофијом. На свом имању уредио је гроф Толстој школу и болницу, а имаће и своје приватно позориште, у ком се је о Божићу приказивала његова шала: „Плодови просвете". Ту шалу написао је славни автор „Ане Карениие" и „Војне и мира" још у својим младим годинама, па ју је сада попунио и прерадио. Садржај шале је овај: У предсобље богата властелина, спиритисте, долази неколико угледних мужика, који су послани, да за општину купе комад властелинове земље. Тврдоглави властелин никако не ће, да на то пристане, а сурова властелинка заповеда, да истерају мужике. Плахи и покуњени хоће већ мужици, да оду; ну лукава собарица Тања им вели, да ће још све добро бити. Она јави властелину, да се на њезину заручнику, кувару, опажају којекакови чудни појави. Властелин помисли, да ће то бити ваљан медиум, па одреди, да се с њим има одржати спиритистичка седница. Сад се Тања договори са својим заручником, па прикаже духа, а тај дух заповеди властелину, да мора овај комад земље продати мужицима. Властелин пристане потпише уговор, и сви су задовољни. Али слуга, који хоће да се освети Тањи, што не љуби њега, већ кувара, открије властелину сву Тањину сплетку. Властелин се ипак не ражљути, него изјави, да је и ту сплетку Тањи надахнуо дух, и тим се шала свршава. Први јој чин збива се у предсобљу, други у кујни, трећи у гостинској дворани, а четврти и опет у предсобљу. Шала је препуна управо класичних изрека, пословица и здрава хумора.

Конфисковани иметак бившег бразилијанског цара. „Diario oficial" јавља, да се конфисковани иметак бившег бразилијанског цара састоји из ових предмета: сребрног посуђа у вредности од 1,200.000 марака; драгоцености царице у вредности од 2,400.000 марака; драгоцености цара 200.000 марака; књижница 400.000 марака; коњи и кола 150.000 марака; пособље 30.000 марака. Сви предмети вреде 4 милијуна марака. Читав овај иметак постао је државним, те ће се употребити на државне цели бразилијанске републике.

Најновије вести.

— Из Атине јављају, да су крићански бегунци у Атини захтевали од грчке владе један брод и муниције да се врате на Крит те да учествују у одбрани овога острва. — Овде се као сигурно нешто поговара, да ће марта месеца доћи до општег устанка.

— Из Беча јављају: Министар Пражак по свој прилици одступиће; на његово место доћи ће заступник Матуш. Поговара се, да ће се још једно министарство (таковано немачко) установити. Као нови министар одређен је, веле, Шарпмид.

га Едита; пуна свеже љубавне дражи — на чијег прадеда треба да је љубоморан, па то је и био с друге стране, се баш није могао тако здраво жестити на тог прадеда, без њега не би било ове друге Едите, без које не би могао да изненадно прекинуту заруку у 1887. весело продужи у 2000. години. А нова га невеста љубљаше од свег срца, можда још искреније него она из деветнајстог века. Од како је уклоњен новац, не може се ни замислити друга женидба него из љубави. Женски пол, коме је држава смањила нешто његов део рада, растијаше у слободи и искрености, без икакве лицемерне а неприродне укочености, без које се ни једна девојка из деветнајстог века није могла замислити, па ако је Јулија љубила свога Ромеа, она је то отворено изјавила.

Није нам могућно, да пређемо све појединости тако срећно решеног женског питања, као што нам је у опште не могућно, да загледамо у све кутове ново-основане државе.

Мора се творцу њеном признати, да је прилично на све помишљао, чак и на то, да живот није само борба против глади и зиме, него да њим и нравствене силе владају, да је подложен појму о части, жудњи за славом, добрим и злим страстима људске деце. — Разуме се, да његова држава има и својих махна, пукотина, па невероватности, и поља за ново друштвено питање.

Његова држава истина није никаква земља дембелија, у којој ходају печени прасићи са ножем у леђи, ту се не трпи лена пожуда за уживањима, него се захтева рад од свију, али се сваком човеку признаје његово „ја"; и рад сам сматра само за претшколу племенитије животне делатности. Године 2000. ради појединац само 25 година, до 45. своје године; онда је слободан и обвезан једино за почасна места у држави — иначе је свој господар, господар својих наклоности и жеља, независан човек, коме сад даје препитање — општинство, које сад за њега ради, по нашем схваћању милијонар, који од својих рента живи. Красно би заиста било у таковој држави! Битисање таковог грађанина, тако је чарољиво описано, да би сваки послас старог Савјера до стотину ђавола, који дође да свог господара из магнетичног сна пробуди.

Јер, ах! све је то било само — пусти сан. Јилијан Вест је видео ту красоту само у сну. 2000. година је још далеко пред нама, а судећи по датуму на данашњем броју, и деветнајсти век и ако је здраво остарио, још живи. Али је Јулијану од то доба сав свет грозан постао. Он стаде огорченим речима својим пријатељима исказивати назоре о људима и томе, што они називају мудром друштвеном уредбом. Једни га не разумеше, други исмејаше, а невеста му показа врата. Он се онда одвуче у своју ћелију, да и даље мисли и премишља. — Ко зна, можда ће се многа од оних слика, које га облеђу у његовој подземној ћелији, и отеловити једном, те рукопипателно изићи свету на видик ма и у 2000. години, или још и доцније? . . . .

По немачком: В.

Позив на претплату.

Почетком ове године ушла је „Застава“ у 25. годину свога живота, и овим отварамо претплату на „Заставу“ за годину 1890.

Ми указујемо на свој дојакошњи рад, и уздамо се, да ће нас тај рад најбоље препоручити. „Застава“ ће се, као што се по себи разуме, и надаље лепршати у слободоумном табору нашег народа, на бедему народносном, автономном и напредном. Напомињемо још само то, да смо се постарали, да „Застава“ и на даље буде извештавана не само о догађајима у нашој отачбини, него и из свију српских и словенских крајева, а учинићемо све могуће, да круг „Заставиних“ сарадника још проширимо.

Цена је „Заставе“ обележена на челу листа.

Обраћамо се на своје начелне пријатеље, да нас својски помогну и у скупљању претплатника.

Том приликом им и опет обраћамо пажњу на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове, а нарочита претплата стаје на њих 3 фор. годишње.

У Новом Саду, 2. јануара 1890.

Уредништво „Заставе.“

ПОЗИВ

на свечани састанак књижевног одељења „Матице Српске“.

Позивају се сва г.г. чланови књижевног одељења, г.г. чланови „Матице Српске“ и сва остала поштована публика, да изволе доћи на свечани састанак књижевног одељења, који ће бити о св. Сави 14. (26.) јануара о. г. у дворани матичиној у 4 сахата после подне.

На том свечаном састанку говориће ови чланови књижевног одељења:

1. Секретар А. Хаџић у спомен и славу: **Јовану пл. Наки В. С. Миклушком**, народном и књижевном добротвору.

2. Др. Милан Савић у спомен и славу: **Јаши Игњатовићу**, књижевнику српском и новадашњем уреднику „Летописа“.

3. Милан А. Јовановић у спомен и славу: **Урошу Милутиновићу**, члану књижевног одељења „Матице Српске“.

У Новоме Саду 4. (16.) јануара 1890.

Председник „Матице Српске“:
Милош Димитријевић, с. р.
кр. саветник.

ПОЗИВ
НА
XVII. БЕСЕДУ С ИГРАНКОМ

коју приређују

УЧЕНИЦИ СРПСКЕ ВЕЛИКЕ ГИМНАЗИЈЕ У НОВОМЕ САДУ
на дан св. Саве, 14. (26.) јануара 1890.
У ДВОРАНИ „КОД ЦАРИЦЕ ЈЕЛИСАВЕТЕ“
а у корист сиромашним својим саученицима.

Улазна цена од особе 1 фор. а. вр.

Добровољни прилози примају се са захвалношћу.

Улазнице се могу добити у књижарама Браће М. Поповића и Луке Јоцића и на дан беседе у вече на каси.

Текст музикалне драме, која ће се приказати, може се по 20 новчића добити на каси.

Почетак у 7 часова у вече.

I.

ЈОСИФ У МИСИРУ

музикална драма у три чина, по **Александру Дивалу** с немачког превео **Јован Грчић**. Музика од **Мехила**. За гимназијски свирачки збор удесио **Фрања Петрик**.

ЛИЦА:

Јаков, пастир из земље Хеврона (синови Јаковљеви)	Бошко Петровић VIII.
Јосиф, под именом Клеофант, намесник у Мисиру	Ђорђе Николић VII.
Венијамин	Емил Григоријевић III.
Рувим	Јов. Григоријевић VIII.
Симеун	Жарко Радојић VIII.
Нефталим	Стеван Николић VIII.
Утобал, Јосифов поданик и доглавн.	Милош Прекајски VIII.
Главар телесне страже Јосифове	Петар Пајић VI.
Једно дете	Јован Латинчић IV.

Позорница: **Мемфис у Мисиру.**

Увертиру и остале нумере у драми изводиће гимназијски свирачки збор, којем су чланови ове гимназисте: Ђура Трифковић VIII., Велимир Спермак VIII., Ђорђе Димовић VI. (Violino I.), Владимир Алексић VIII., Станоје Станојевић VI., Ђура Критовац VI., Лазар Цвејић VI. (Violino II. a.), Душан Мијоковић VIII., Светосав Бугарски VII., Душан Папић VI., Владислав Боберић V., Јован Бојкић V. (Violino II. b.). Стеван Попић VIII., Станимир Белеслијин VIII., Јован Радањић VII. (Viola), Бранко Рајић VIII. (Cello), Владимир Ристић VIII. (Violon).

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.
(РЕД ПОЗОРИШНИХ ПРЕДСТАВА.)

У уторак 16. (28.) јануара први пут: **„Златан паук.“** Шаљива игра у 4 чина, написао Ф. Шентан, превео Јован Максимовић.

У четвртак 18. (30.) јануара: **„Фабрицијусова ћерка.“** Позоришна игра у 3 чина, написао А. Вилбрандт, превео Ј. Грчић.

У суботу 20. јан. (1. фебруара) први пут: **„Штомфајеви.“** Позоришна игра у 3 чина, написао Г. Чики, превео Милан А. Јовановић.

У недељу 21. јан. (2. фебруара): **„Распикућа.“** Чаробна позоришна игра у 5 чинова, с певањем, написао Ф. Рајмунд, превео М. И. Стојановић, музика од К. Крајцера. (Представа за народ собаљеним ценама.)

У уторак 23. јан. (4. фебруара) по други пут: **„Мехурићи“**. Шаљива игра у 3 чина, написао Г. Чики, превео Милан А. Јовановић.

У четвртак 25. јан. (6. фебруара) први пут: **„Курјак и јагње“**. Шаљива игра у 4 чина, написао Ф. Шентан, превео Јован Максимовић.

У суботу 27. јан. (8. фебруара) први пут: **„Лионски улак“** Драма у 5 чинова и 8 слика, написали Моро, Сирден и Делакур, с француског превео М. И. Стојановић.

У недељу 28. јан. (9. фебруара): **„Смрт Стевана Дечанског.“** Трагедија у 5 чинова, написао Ј. С. Поповић. (Представа за народ с обаљеним ценама.)

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ		Путнички влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Путнички влак: сваког уторника и петка; Брзи влак: сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ		Путнички влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.45	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Путнички влак: сваке среде и суботе; Брзи влак: сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

ОГЛАСИ.

Seiden-Grenadines, schwarz und farbig, (auch alle Lichtfarben) **95 kr.** bis fl. 9.25 p. Met. (in 18 Qual.) — versendet rohenweise porto- und zollfrei das **Fabrik-Depot G. Henneberg** (K. u. K. Hoflieferant), **Zürich**. Muster umgehend. Briefe 10 kr. Porto.

АЛБУМ
ЗА ПРИЈАТЕЉЕ ЦИТАРЕ

садржава 72 најлепше и најобљубљеније песме јужно-словенских народа, на 64 страница. Цена заједно с доставном поштарином 1 фор. 95 н. Наручбине имају се управити на адресу: **Јосип Сорг у Загребу.** 1—2

СТЕЧАЈ.

На место главног књиговође код подписане штедионице овим се стечај отвара.

Плата је књиговођи 1200 фор. годишње, а у дужност овог спада, да као књиговођа заводске књиге по двојном књиговодству, као поверења друштвени записник на српском језику, а корешпонденцију заводску на српском и немачком језику водити има.

Рок стечаја опредељује се 3. (15.) март о. г. у ком року имају рефлектанти своје са изворним сведочбама снабдјевене молбенице подписаној управи поднети.

УПРАВА
румске штедионице.
1—3

СТЕЧАЈ.

На основу решења одбора ово-општинског од 9. јануара ове године, суд општине вароши Крагујевца расписује овим стечај на упражњено место општинског инжењера. Годишња је плата до 3000 динара а ову утврђује одбор општински према подветим сведочбама изабраног суда. Уговор ће се закључити на три године.

Првенствено право на ову службу имају Срби, затим Словени и најзад, они странци, који српским језиком владају,

Сва лица, која се осећају способна за ово место, позивају се овим, да своје понуде са документима о свршеној школи и квалификацију, поднесу крал. српском министарству грађевина до закључно 15. фебруара ове године, назначив у исто време и суму годишње плате по којој могу служити.

РБр. 26. Од суда општинског, 10. јануара 1890. године у Крагујевцу. 1—3

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

9—

КУЋА

за продају код алмашке цркве у Новом Саду, са две собе и две кујне, бр. 2178. из слободне руке продаје се. **Н. ЋУЛУМ.**

ПРАВИ

МЕДИЦИНСКИ МАЛАГА-СЕКТ

по анализи ц. кр. стације за пробу вина у Клостернајбургу

врло добар и чист малага

који врло јача слабе, болеснике, реконвалесценте, децу итд. против оскудице у крви и слабог стомака врло добар лек.

У 1/1 и 1/2 оригиналној флаши и под законски депонираном штитницом

ШПАНСКЕ ВИНСКЕ ТРГОВИНЕ
VIÑADOR
БЕЧ. **ХАМБУРГ.**

Оригиналне цене ф. 2.50 и ф. 1.30.

Медицински малага, naturell Carte blanche 1/1 флаша ф. 2.— 1/2 флаше ф. 1.10.

Даље разна инострана вина најбољег квалитета у ориг. боцама и по ориг. цени, као и на чашице.

У Н. Саду код г. Ј. Хорвата „Хотел Централа“, Д. Коде; у Броду: Ц. А. Пахари спецер. трг., М. Рајновић „Хотел жута кућа“; у Инђији: М. Петковић спец. трг., у Митровици: Ђ. Петровића апот., Ант. Ковач хотел., Ад. Мандл трг.

На жиг „**Vinador**“ као законски депонирану штитницу ваља пазити, јер се само тако може за добру квалитету гарантовати. 4—8

ШТЕРНБЕРГ АРМИН
ВЕЛИКО СЛОЖИШТЕ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНАТА
БУДИМ-ПЕШТА
VIII. Kerepeserstrasse Nr. 36.

Велики илустровани ценовници бесплатно и франко. Ценовнике од хармонијума шаљу се само на особено захтевање.

Све оправке инструмената извршују се брзо и савесно. 10—10

ПРОДАЈУ СЕ

Куће пок. мајор Мише, обе двокатне, већа са изгледом на вел. пијацу, а мања од стране улице покрај велике школе. Даље штала за 8 коња, више шупа, магаза, кујна, соба за млађе, бунар и диван парк. Све су скоро зграде од солидног материјала озидане. Плац цео има 26 ара, а под самим је зградама преко 800 метара.

Ко је вољан купити ово имање на најлепшем месту у Београду постојеће, нека се писмом или иначе обрати на подписаног заступника свих насљедника покојникових, од кога тапију од имања видити и остала обавештења и услове сазнати и имање прегледати може. 1—3

У Београду 1. децембра 1889. **МИЈАИЛО БАРЛОВАЦ.**

ДО САДА ЈОШ НЕНАДМАШЕНО.
В. МАГЕРА
права, очишћена
МАСТ ОД РИБЉЕ ЈЕТРЕ
(LEBERTHRAN)
ВИЉЕМА МАГЕРА У БЕЧУ.

DORSCH

Испитано од првих медицинских ауторитета због лаке сварљивости и за децу препоручено и прописано, као најчистије, најбоље, најприродније и приповнато као средство, које најбрже дејствује против грудних и плућних болести, против скрофула, отока и краста, кожних и болести у жлездама, против слабости и т. д., може се — флаша по 1 фор. — на фабричном сложишту, Беч, III., **Bez. Heumarkt 3.**, као и у највише апотека и спецерајских трговина, у аустро-угар. монархији праве ове масти добити.

У Новоме Саду: код гг. **К. Б. Грозингера, Г. Плавшића**, апотекара. **Браће Вагнера** и **Љ. Стефановића**, трговаца. 11—18

Будимпешта Вацка улица 22.

СИГМУНДА РЕМИЈА
ХОТЕЛ НАЦИОНАЛ.

Средина вароши леп положај.

Хотел првога реда. 168 најудобније удешених соба за 1 фор. па на више. **При дужем бављењу знатно попуштање.**

Овим узимам част п. н. господи официрима до повољна знања ставити, да ће, почевши од 1. јануара 1890. моћи и у мом хотелу користи таковзваног „уконачења“ (Einquartirungen) уживати.

Ради олакшице п. н. мојих муштерија имам у свом бирову спремљених карата (Zonenkarten) за угар. државну жељезницу, које продајем по обичној цени.

С велепоштовањем
3—3 **СИГМ. РЕМИ.**

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.